

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2012. gada 27. septembrī*

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Nīderlandes ceļu seguma bitumena tirgus — Lēmums, ar kuru konstatēts EKL 81. panta pārkāpums — Naudas sodi — Pārkāpuma pierādīšana — Pārkāpuma smagums — Vainojamība pārkāpjošā rīcībā — Tiesības uz aizstāvību — Jaunu pamatu izvirzīšana tiesvedības laikā — Neierobežota kompetence

Lieta T-362/06

Ballast Nedam Infra BV, Niuvegeina [*Nieuwegein*] (Nīderlande), ko sākotnēji pārstāvēja *A. Bosman* un *J. van de Hel*, vēlāk – *A. Bosman* un *E. Oude Elferink*, advokāti,

prasītāja,

pret

Eiropas Komisiju, ko pārstāv *A. Bouquet*, *A. Nijenhuis* un *F. Ronkes Agerbeek*, pārstāvji, kam sākotnēji palīdzēja *F. Wijckmans*, *F. Tuytschaever* un *L. Gyselen*, vēlāk – *F. Wijckmans* un *F. Tuytschaever*, advokāti,

atbildētāja,

galvenokārt par prasību atcelt Komisijas 2006. gada 13. septembra Lēmumu C(2006) 4090, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/F/38.456 – Bitumens (NL)), ciktāl tas attiecas uz prasītāju, un pakārtoti, pirmkārt, par prasību daļēji atcelt minēto lēmumu un samazināt tai uzlikto naudas sodu un, otrkārt, par prasību atcelt šo pašu lēmumu daļā, kurā ar to noteikts pārkāpuma ilgums attiecībā uz prasītāju, un atbilstoši samazināt tai uzlikto naudas sodu.

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs *M. Jegers* [*M. Jaeger*], tiesneši *N. Vāls* [*N. Wahl*] un *S. Soldevila Fragoso* [*S. Soldevila Fragoso*] (referente),

sekretārs *J. Plingers* [*J. Plingers*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 30. jūnija tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

Tiesvedības rašanās fakti

- 1 Prasītāja *Ballast Nedam Infra BV* ir grupas *Ballast Nedam* locekle; šī grupa darbojas būvniecības nozarē Nīderlandē, un to vada *Ballast Nedam NV*, kurai pieder viss prasītājas pamatkapitāls. Līdz ar ceļu būves sabiedrību *Eemsmond Wegenbouw BV* un *Bruil Infrastructuur BV* iegādi 1995. gadā grupa kļuva par nozīmīgu tirgus dalībnieku ceļu būves nozarē Nīderlandē, un šīs darbības tika centralizētas sabiedrībā *Ballast Nedam Grond en Wegen BV* (turpmāk tekstā – “*BNGW*”), kas ir prasītājai pilnībā piederoša meitassabiedrība. Kopš 2000. gada 1. oktobra grupas ceļu būves darbības veica tieši prasītāja. Kopš 2003. gada 14. februāra *Ballast Nedam Nederland BV* darbojās kā starpnieksabiedrība starp *Ballast Nedam* un prasītāju.
- 2 Ar 2002. gada 20. jūnija vēstuli *British Petroleum* (turpmāk tekstā – “*BP*”) informēja Eiropas Kopienu Komisiju par iespējamu aizliegtu vienošanos Nīderlandes ceļu seguma bitumena tirgū un iesniedza pieteikumu par atbrīvojumu no naudas soda atbilstoši Komisijas Paziņojumam par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.).
- 3 2002. gada 1. un 2. oktobrī Komisija, iepriekš nebrīdinot, veica pārbaudes dažu sabiedrību telpās. Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumus vairākām sabiedrībām, tostarp – 2003. gada 30. jūnijā – prasītājai, kas uz to atbildēja 2003. gada 4. un 12. septembrī.
- 4 2004. gada 18. oktobrī Komisija uzsāka administratīvo procesu un pieņēma paziņojumu par iebildumiem, kurš nākamajā dienā tika nosūtīts vairākām sabiedrībām, tostarp prasītājai. Uz šo paziņojumu prasītāja atbildēja 2005. gada 20. maijā.
- 5 2006. gada 13. septembrī Komisija pieņēma Lēmumu C(2006) 4090, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/F/38.456 – Bitumens (NL)) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), kura kopsavilkums ir publicēts 2007. gada 28. jūlijā *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV L 196, 40. lpp.) un kurš prasītājai tika paziņots 2006. gada 25. septembrī.
- 6 Apstrīdētajā lēmumā Komisija norādīja, ka sabiedrības, kas ir šā lēmuma adresātes, ir piedalījušās vienotā un turpinātā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumā, attiecīgajos laikposmos attiecībā uz ceļu seguma bitumena pārdošanu un iepirkšanu Nīderlandē regulāri kolektīvi nosakot bruto cenu, vienotu atlaidi no bruto cenas ceļu būvētājiem, kas bija aizliegtās vienošanās dalībnieki (turpmāk tekstā – “*W5*” vai “lielie būvētāji”), un mazāka apmēra maksimālo atlaidi no bruto cenas citiem ceļu būvētājiem (turpmāk tekstā – “mazie būvētāji”).
- 7 Prasītāja un *Ballast Nedam* tika atzītas par vainīgām šā pārkāpuma izdarīšanā laikposmā no 1996. gada 21. jūnija līdz 2002. gada 15. aprīlim. Proti, Komisija ir prezumējusi, ka prasītāja bija īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *BNGW*, kas piedalījās ar aizliegto vienošanos saistītajās sanāksmēs līdz 2000. gada 1. oktobrim. Apstrīdētajā lēmumā ir norādīts, ka no minētā datuma līdz pārkāpuma beigām šajās sanāksmēs piedalījās pati prasītāja. Prasītājai un *Ballast Nedam* solidāri tika uzlikts naudas sods EUR 4,65 miljonu apmērā.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

- 8 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas [tolaik – Pirmās instances tiesa] kancelejā iesniegts 2006. gada 5. decembrī, prasītāja cēla šo prasību.

- 9 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Vispārējā tiesa (sestā palāta) nolēma sākt mutvārdu procesu un tās Reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros uzdeva lietas dalībniekiem rakstveida jautājumus. Lietas dalībnieki atbildēja uz šiem jautājumiem noteiktajā termiņā.
- 10 Lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem mutvārdu jautājumiem tika uzklasīti 2011. gada 30. jūnija tiesas sēdē.
- 11 Tā kā viens no sestās palātas locekļiem nevarēja izskatīt šo lietu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, piemērojot Vispārējās tiesas Reglamenta 32. panta 3. punktu, norikvoja pats sevi, lai papildinātu palātu.
- 12 Ar 2011. gada 18. novembra rīkojumu Vispārējā tiesa (sestā palāta) tās jaunajā sastāvā atkārtoti uzsāka mutvārdu procesu un lietas dalībnieki tika informēti, ka viņi no jauna tiks uzklasīti tiesas sēdē.
- 13 Attiecīgi ar 2011. gada 25. un 28. novembra vēstulēm Komisija un prasītāja paziņoja Vispārējai tiesai, ka tās atsakās no tiesībām tikt vēlreiz uzklasītām.
- 14 Līdz ar to Vispārējās tiesas priekšsēdētājs nolēma pabeigt mutvārdu procesu.
- 15 Prasītājas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
  - galvenokārt – atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz prasītāju;
  - pakārtoti – atcelt apstrīdētā lēmuma 2. pantu, ciktāl tas attiecas uz prasītāju, vai vismaz samazināt naudas sodu, kas uzlikts prasītājam ar šo pantu;
  - tāpat pakārtoti, alternatīvi, atcelt apstrīdētā lēmuma 1. pantu daļā, kura attiecas uz pārkāpuma ilgumu laikposmā pirms 2000. gada oktobra, un līdz ar to samazināt tai ar 2. pantu uzliktā naudas soda apmēru, ciktāl minētais pants attiecas uz prasītāju;
  - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 16 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
  - noraidīt prasību;
  - piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

- 17 Lai pamatotu savu prasību, prasītāja izvirza četrus pamatus. Pirmais pamats ir par EKL 81. panta un Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), pārkāpumu, otrs pamats ir par Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punkta un Pamatnostādņu sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTKL] 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “1998. gada pamatnostādnes”), pārkāpumu, trešais pamats ir par EKL 81. panta pārkāpumu sakarā ar kļūdainu vērtējumu par faktiski izšķirošas ietekmes uz *BNGW* komerciālo rīcību īstenošanu un ceturtais – par Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punkta un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.
- 18 Vispirms ir jāizskata ceturtais prasības pamats.

Par ceturto pamatu – Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punkta un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 19 Prasītāja apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi tās tiesības uz aizstāvību, kā arī Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktu, jo apstrīdētajā lēmumā Komisija ir informējusi prasītāju, ka atzīst to par atbildīgu par *BNGW* izdarīto pārkāpumu, lai gan to nebija norādījusi paziņojumā par iebildumiem.
- 20 Komisija atgādina, ka paziņojumā par iebildumiem tā ir norādījusi, ka prasītājam agrāk bija nosaukums *BNGW* un ka *Ballast Nedam* un prasītāja ir atbildīgas par dalību aizliegtajā vienošanās kopš 1995. gada. Turklāt minētajā paziņojumā Komisija esot norādījusi, ka tā uzskata, ka katras grupas mātessabiedrības spēj faktiski īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību rīcību. Ņemot vērā, ka prasītāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem esot minējusi, ka tā ir *BNGW* mātessabiedrība, tā nevarēja nezināt, ka to sauks pie atbildības par *BNGW* rīcību. Sakarā ar šo atbildi, kurā bija norādīts, ka *BNGW* ir nevis prasītājas tiesiskais priekštecis, bet gan tai pilnībā piederoša meitassabiedrība, Komisija atzina prasītāju par atbildīgu par tās meitassabiedrības rīcību. Turklāt pēc paziņojuma par iebildumiem prasītāja esot arī iesniegusi *BNGW* aizstāvību attiecībā uz laikposmu pirms 2000. gada 1. oktobra. Turklāt, neatbildot uz Komisijas pieprasījumu iesniegt tai grupas *Ballast Nedam* struktūrshēmu attiecībā uz laikposmu līdz 2000. gada 1. oktobrim, prasītāja esot radījusi pārpratumu par tās attiecībām ar *BNGW* pirms minētā datuma.

Vispārējās tiesas vērtējums

- 21 Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Pirms lēmumu pieņemšanas, kas paredzēta 7., 8., 23. pantā un 24. panta 2. punktā, Komisija uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām, uz kurām attiecas [tās] vadītie [...] procesi, sniedz iespēju izteikties par jautājumiem, par kuriem [tā] izteikusi iebildumus. Komisija savu lēmumu balsta vienīgi uz iebildumiem, kurus attiecīgajām pusēm bija iespēja komentēt. Sūdzību iesniedzējus cieši iesaista [...] procesos.”

- 22 Tādējādi saskaņā ar judikatūru tiesību uz aizstāvību ievērošanai ir nepieciešams, lai ieinteresētajam uzņēmumam administratīvā procesa gaitā būtu bijusi iespēja lietderīgi darīt zināmu savu viedokli par apgalvoto faktu un apstākļu patiesumu un atbilstību, kā arī par dokumentiem, ko Komisija izmantojusi, lai pamatotu savu apgalvojumu par Līguma pārkāpuma pastāvēšanu (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 10. punkts, un 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā C-310/93 P *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija, *Recueil*, I-865. lpp., 67. punkts). Tāpat saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ņemot vērā tā nozīmīgumu, paziņojumā par iebildumiem ir nepārprotami jānorāda juridiskā persona, kurai varētu tikt uzlikts naudas sods, un tam jābūt adresētam šai personai (Tiesas 2000. gada 16. marta spriedums apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija, *Recueil*, I-1365. lpp., 143. un 146. punkts, un 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-176/99 P *ARBED*/Komisija, *Recueil*, I-10687. lpp., 21. punkts). Tāpat ir svarīgi, lai paziņojumā par iebildumiem būtu norādīts, kādā statusā uzņēmumam tiek pārņemti norādītie fakti (Tiesas 2009. gada 3. septembra spriedums apvienotajās lietās C-322/07 P, C-327/07 P un C-338/07 P *Papierfabrik August Koehler* u.c./Komisija, Krājums, I-7191. lpp., 39. punkts).
- 23 Tomēr ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru lēmumam nav obligāti jābūt paziņojuma par iebildumiem precīzai kopijai (Tiesas 1980. gada 29. oktobra spriedums apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *van Landewyck* u.c./Komisija, *Recueil*, 3125. lpp., 68. punkts). Tāpēc tikai tad, ja galīgajā lēmumā attiecīgie uzņēmumi tiek vainoti pārkāpumos, kas nav minēti paziņojumā par iebildumiem, vai tiek ņemti vērā citi fakti, ir jāuzskata, ka ir pārkāptas tiesības uz aizstāvību (Tiesas 1970. gada

15. jūlija spriedums lietā 41/69 *ACF Chemiefarma/Komisija, Recueil*, 661. lpp., 26. un 94. punkts, un Vispārējās tiesas 1994. gada 23. februāra spriedums apvienotajās lietās T-39/92 un T-40/92 *CB un Europay/Komisija, Recueil*, II-49. lpp., 49.–52. punkts). Tā tas nav tad, ja apgalvotās atšķirības starp paziņojumu par iebildumiem un galīgo lēmumu attiecas tikai uz tādām darbībām, attiecībā uz kurām attiecīgie uzņēmumi jau ir snieguši paskaidrojumus un kas līdz ar to nav saistītas ar nevienu jaunu iebildumu (Vispārējās tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums apvienotajās lietās T-191/98 un no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line u.c./Komisija, Recueil*, II-3275. lpp., 191. punkts).
- 24 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka, lai apgalvotu, ka ir noticis tiesību uz aizstāvību pārkāpums saistībā ar iebildumiem, kas pārņemti apstrīdētajā lēmumā, attiecīgie uzņēmumi nevar vienīgi izvirzīt to, ka vienkārši pastāv atšķirība starp paziņojumu par iebildumiem un apstrīdēto lēmumu, precīzā un konkrētā veidā neizklāstot, kādā ziņā katra no šīm atšķirībām konkrētā lietā ir jauns iebildums, par kuru tās nav tikušas uzklaustas (iepriekš 23. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Atlantic Container Line u.c./Komisija*, 192. punkts). Saskaņā ar judikatūru tiesību uz aizstāvību pārkāpums ir jāizvērtē atbilstoši katras lietas īpašajiem apstākļiem, jo tas būtībā ir atkarīgs no iebildumiem, ko izvirzījusi Komisija, lai pierādītu attiecīgajiem uzņēmumiem pārņemto pārkāpumu (Vispārējās tiesas 1995. gada 29. jūnija spriedums lietā T-36/91 *ICI/Komisija, Recueil*, II-1847. lpp., 70. punkts).
- 25 Prasītāja uzskata, ka aplūkojamajā lietā Komisija nav izpildījusi savus pienākumus, nenorādot paziņojumā par iebildumiem, ka – papildus tās tiešajai dalībai pārkāpumā pēc 2000. gada 1. oktobra – Komisija ir prezumējusi arī prasītājas atbildību attiecībā uz laikposmu no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim, balstoties uz apstākli, ka prasītāja faktiski īstenoja izšķirošu ietekmi uz *BNGW* komerciālo rīcību.
- 26 No paziņojuma par iebildumiem izriet, ka Komisija vispirms vispārīgā veidā ir atgādinājusi, ka katra attiecīgā sabiedrību grupa veido vienu uzņēmumu un grupas mātessabiedrība spēj faktiski īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību rīcību (324. punkts). Konkrētāk attiecībā uz prasītāju Komisija turpinājumā ir norādījusi, ka tā ir *BNGW* tiesību pārņēmēja (49. punkts un 28. zemsvītras piezīme) un *Ballast Nedam, Ballast Nedam Nederland*, prasītāja un dažādas citas meitassabiedrības, kas nodarbojas ar ceļu būvi, visas ir daļa no grupas *Ballast Nedam* un veido vienu un to pašu uzņēmumu (50. punkts). Visbeidzot, Komisija ir precizējusi, ka prasītāja (agrāk – *BNGW*) tieši piedalījās attiecīgajā pārkāpjošajā darbībā (339. punkts). Līdz ar to Komisija ir nolēmusi adresēt minēto paziņojumu prasītājam par “tās tiešo dalību (un tās priekšteču dalību) koluzīvajos nolīgumos” un *Ballast Nedam* – “sakarā ar tās dalību, īstenojot izšķirošu ietekmi uz tās “infrastruktūras” meitassabiedrības *Ballast Nedam Infra* rīcību [...]” (342. punkts).
- 27 Tātad Komisija ir adresējusi paziņojumu par iebildumiem prasītājam saistībā ar tās tiešo dalību pārkāpumā, kā arī saistībā ar tās kā *BNGW*, kas arī tieši piedalījās pārkāpumā pirms 2000. gada oktobra, tiesību pārņēmējas statusu. Savukārt tā nav minējusi iespēju attiecināt atbildību par *BNGW* izdarīto pārkāpumu uz prasītāju kā *BNGW* mātessabiedrību.
- 28 Tā kā savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 17. punktā prasītāja ir minējusi, ka tā nav *BNGW* tiesību pārņēmēja, Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja, ka dalība aizliegtās vienošanās sanāksmēs pirms 2000. gada 1. oktobra tika īstenota ar *BNGW*, prasītājam pilnībā piederošās meitassabiedrības, darbinieka starpniecību. Tādēļ tā atzina prasītāju par atbildīgu par *BNGW* izdarīto pārkāpumu attiecībā uz laikposmu no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim kā tās mātessabiedrību, kurai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls. Tāpat Komisija atzina prasītāju par atbildīgu par pārkāpumu attiecībā uz laikposmu no 2000. gada 1. oktobra līdz 2002. gada 15. aprīlim sakarā ar tās tiešo dalību pārkāpumā (apstrīdētā lēmuma preambulas 293. un 294. apsvērums).
- 29 No visiem šiem apstākļiem izriet, ka konkrētajā lietā Komisija paziņojumā par iebildumiem nav norādījusi, kādā statusā prasītājam tiek pārņemti apgalvotie fakti. Līdz ar to, ņemot vērā paziņojuma par iebildumiem formulējumu, prasītāja nevarēja paredzēt, ka Komisija plāno galīgajā lēmumā vainot

prasītāju pārkāpumā, balstoties uz tās tiešu iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībās un uz tās kā mātessabiedrības, kurai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls, statusu saskaņā ar prezumpciju par faktisku izšķirošas ietekmes uz *BNGW* rīcību īstenošanu, kas bija jāatspēko prasītājam.

- 30 Tā kā paziņojums par iebildumiem nav sniedzis prasītājam iespēju iepazīties ar iebildumu par tās netiešu iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībās, prasītājam nav tikusi sniegta iespēja lietderīgi nodrošināt šajā sakarā savu aizstāvību administratīvajā procesā.
- 31 Ar to vien, pirmkārt, ka paziņojumā par iebildumiem Komisija vispārīgā veidā ir norādījusi, ka tā atzīst mātessabiedrības par atbildīgām par to meitassabiedrību rīcību (324. un 278. punkts), un, otrkārt, ka prasītāja zināja, ka *BNGW* ir tai pilnībā piederoša meitassabiedrība, nevis tās tiesiskais priekštecis, nevar pietikt, lai secinātu, ka Komisija ir izpildījusi savu pienākumu norādīt paziņojumā par iebildumiem, kādā statusā prasītājam tiek pārvesti apgalvotie fakti.
- 32 Turklāt ir jākonstatē, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, lai gan prasītāja ir izvirzījusi argumentus nolūkā pierādīt EKL 81. panta pārkāpuma neesamību, sistemātiski norādot uz “*BNGW* un *BN Infra* (pēc 2000. gada oktobra)”, tā tomēr nav izvirzījusi nevienu argumentu nolūkā pierādīt *BNGW* autonomiju no prasītājas, lai atspēkotu prezumpciju par tās izšķirošas ietekmes uz *BNGW* komercpolitiku faktisku īstenošanu.
- 33 Turklāt Komisija apgalvo, ka paziņojumā par iebildumiem pieļautajā kļūdā attiecībā uz saikni starp *BNGW* un prasītāju ir vainojama pati prasītāja, jo tā nebija nosūtījusi tās grupas struktūrhēmu attiecībā uz laikposmu pirms 2000. gada 1. oktobra, kā tas bija pieprasīts prasītājam 2003. gada 30. jūnijā. Tomēr šis apstāklis nevar atbrīvot Komisiju no tās pienākuma norādīt paziņojumā par iebildumiem, kādā statusā prasītājam tiek pārvesti apgalvotie fakti, jo, pirmkārt, ja Komisija to būtu skaidri norādījusi paziņojumā par iebildumiem, prasītājam būtu bijusi iespēja iesniegt savu aizstāvību šajā jautājumā, sniedzot pēc savas ierosmes šādu struktūrhēmu, un, otrkārt, ar Regulas Nr. 1//2003 18.panta 1. un 3. punktu un 23. panta 1. punkta b) apakšpunktu Komisijas rīcībā ir sniegti piespiedu līdzekļi, lai iegūtu šāda veida informāciju.
- 34 Visbeidzot, tā kā prasītāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir norādījusi, ka tā nav *BNGW* tiesību pārņēmēja, Komisijai bija jāpieņem paziņojuma par iebildumiem papildinājums, lai tā varētu atbildību par *BNGW* izdarīto pārkāpumu attiecināt uz prasītāju kā uz mātessabiedrību, kurai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls (šajā ziņā skat. Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 52/69 *Geigy/Komisija*, *Recueil*, 787. lpp., 14. punkts, un 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija*, *Recueil*, I-123. lpp., 192. punkts).
- 35 Līdz ar to ir jākonstatē, ka prasītājam nav tikusi sniegta iespēja lietderīgi nodrošināt savu aizstāvību administratīvajā procesā attiecībā uz tās dalību pārkāpumā mātessabiedrības, kurai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls, statusā.
- 36 Tādēļ Vispārējai tiesai, pirmkārt, ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 1. panta a) punkts, ciktāl tas attiecas uz prasītājas vainošanu *BNGW* rīcībā laikposmā no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim, un, otrkārt, jāisteno neierobežota kompetence, kas tai piešķirta ar LESD 261. pantu un Regulas Nr. 1//2003 31. pantu, lai atbilstoši prasītājas prasījumiem noteiktu šādas atcelšanas sekas attiecībā uz prasītājam uzliktā naudas soda apmēru. Šīs sekas tiks izvērtētas šā sprieduma 136. un nākamajos punktos.

Par pirmo pamatu – pierādījumu neesamību par EKL 81. panta pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 37 Prasītāja uzskata, ka, lai gan pienākums pierādīt EKL 81.panta pārkāpuma esamību ir Komisijai, aplūkojamajā lietā tā nav sniegusi pietiekamus pierādījumus.
- 38 Pirmkārt, prasītāja tādējādi norāda, ka Komisija nav sniegusi pietiekamus pierādījumus par lielo būvētāju iesaistīšanos bitumena bruto cenu noteikšanā. Vienīgais pierādījums, ko sniegusi Komisija šajā sakarā, esot bitumena piegādātāju (turpmāk tekstā – “piegādātāji”) paziņojumi, kas neesot uzticami. Turklāt prasītāja apstrīd faktu, ka tā šajā sakarā būtu atzinusi savu iesaistīšanos. Tā norāda, ka piegādātāji sagatavošanas sanāksmēs noteica bitumena bruto cenas, ko tās vēlāk paziņoja lielajiem būvētājiem sanāksmju laikā. Turklāt piegādātājiem, kas jau bija noslēguši aizliegto vienošanos par bitumena cenām, nebija nekāda iemesla dalīties ar šo varu ar mazāka lieluma sabiedrībām, kas bija atkarīgas no piegādātājiem. Visbeidzot, fakts, ka lielle būvētāji ir akceptējuši piegādātāju noteikto bruto cenu līmeni, vien neesot kvalificējams par aizliegto vienošanos.
- 39 Otrkārt, prasītāja norāda, ka W5 ieguva lielākas atlaides nekā tās, kas bija piešķirtas mazajiem būvētājiem, nopirkto daudzumu dēļ. Turklāt bieži vien mazie būvētāji guva lielāku atlaidi nekā tā, kas tika piešķirta W5. Apstākļi, ka lielais būvētājs, uzzinot, ka kāds mazais būvētājs ir ieguvis atlaidi, kas ir lielāka nekā tam piešķirtā atlaide un kas nav attaisnota ar iegādāto daudzumu, pieprasa papildu atlaidi, esot parasta komercprakse, kas neesot jāuzskata par “sankciju”. Kolektīvās sarunas par papildu atlaidi lielle būvētāji esot rīkojuši tikai vienreiz. Līdz ar to neesot nekādu pierādījumu par tāda sankciju mehānisma esamību, ko būtu uzspieduši lielle būvētāji gadījumos, kad piegādātāji kādam no mazajiem būvētājiem piešķir lielāku atlaidi nekā lielajiem būvētājiem. Prasītāja vēl piebilst, ka nolīgums par W5 piešķirto standarta atlaidi nav EKL 81. panta pārkāpums un šī atlaide ir bijusi tikai minimālā atlaide, ko izmantoja kā bāzi divpusējās sarunās.
- 40 Treškārt, prasītāja uzsver, ka lielle būvētāji nebija ieinteresēti bruto cenu noteikšanā kopā ar piegādātājiem. Proti, šīm divām grupām esot bijušas pretējas intereses, jo lielle būvētāji tiecās panākt cenu stabilitāti, kamēr piegādātājiem tā nebija vajadzīga. Turklāt prasītāja apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka lielle būvētāji nebija ieinteresēti bitumena cenu samazināšanā risku noregulēšanas mehānisma dēļ, kas ļāva pārnest cenu paaugstinājumus uz darbu pasūtītājiem, jo šis mehānisms esot bijis piemērojams tikai ļoti nenozīmīgai projektu daļai.
- 41 Ceturtkārt, prasītāja apgalvo, ka saskaņā ar Komisijas Pamatnostādņu par [EKL] 81. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem (OV 2001, C 3, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “Pamatnostādnes par horizontālās sadarbības nolīgumiem”) 116. punktu var uzskatīt, ka kolektīvie iepirkumi veicina konkurenci. Tomēr Komisija esot atteikusies piemērot šo dokumentu, neveicot izpēti attiecībā uz tirgus struktūru un neizvērtējot nolīgumu ietekmi uz tirgu.
- 42 Visbeidzot, piektkārt, prasītāja pārmet Komisijai, ka tā nav izvērtējusi, no vienas puses, vai apgalvotās rīcības mērķis vai sekas ir bijušas konkurences ierobežošana un, no otras puses, vai galapatērētājiem ir bijušas liegtas konkurences sniegtās priekšrocības, kā tas taču prasīts saskaņā ar judikatūru (Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-168/01 *GlaxoSmithKline Services/Komisija*, Krājums, II-2969. lpp., 121. punkts).
- 43 Komisija apstrīd visus prasītājas argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

- 44 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. panta noteikumiem un agrāko judikatūru (Tiesas 1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija, *Recueil*, I-8417. lpp., 58. punkts, un 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, I-4125. lpp., 86. punkts) EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums ir jāpierāda iestādei, kas to apgalvo, un tai ir jāuzrāda pierādījumi, ar kuriem var juridiski pietiekami pierādīt pārkāpumu veidojošo faktu esamību. Turklāt Savienības tiesa ir precizējusi, ka tiesai radušās šaubas ir jātulko par labu uzņēmumam – lēmuma, ar kuru ir konstatēts pārkāpums, adresātam (šajā ziņā skat. Tiesas 1978. gada 14. februāra spriedumu lietā 27/76 *United Brands*/Komisija, *Recueil*, 207. lpp., 265. punkts) un atbilstoši nevainīguma prezumpcijai tiesa tādējādi nevar secināt, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi attiecīgā pārkāpuma pastāvēšanu, ja par šo jautājumu tai vēl ir šaubas, tostarp saistībā ar prasību atcelt lēmumu, ar ko ir uzlikts naudas sods (Vispārējās tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering* u.c./Komisija, Krājums, II-2501. lpp., 177. punkts). Tomēr katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem attiecībā uz katru pārkāpuma aspektu. Pietiek, ja pierādījumu kopums, uz ko atsaucas iestāde, to novērtējot visaptveroši, atbilst šai prasībai (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering* u.c./Komisija, 180. punkts). Tādējādi, izskatot šo pirmo prasības pamatu, Vispārējai tiesai atbilstoši minētajiem principiem ir jāpārbauda, vai Komisijas rīcībā bija pietiekami pierādījumi attiecībā uz faktu, kas veido EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, esamību.
- 45 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka, ja Komisijai ir izdevies savākt dokumentārus pierādījumus par apgalvoto pārkāpumu, kuri šķiet pietiekami, lai pierādītu pret konkurenci vērsta nolīguma esamību, nav nepieciešams pārbaudīt, vai apsūdzētais uzņēmums bija ekonomiski ieinteresēts šajā nolīgumā (Tiesas 2007. gada 25. janvāra spiedums apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija, Krājums, I-729. lpp., 46. punkts). Tādējādi gadījumā, ja Vispārējā tiesa uzskatītu, ka Komisija ir pierādījusi pret konkurenci vērsta nolīguma esamību, tai nebūtu jāatbild uz argumentu attiecībā uz prasītājas interesi noslēgt aizliegto vienošanos.
- 46 Papildus ir jāprecizē, ka no šā sprieduma 36. punkta izriet, ka pierādījumi, kas būtu jāņem vērā Vispārējai tiesai, attiecas tikai uz laikposmu no 2000. gada 1. oktobra līdz 2002. gada 15. aprīlim, kad prasītāja tieši piedalījās pārkāpumā. Turklāt starp W5 un piegādātājiem noslēgtie nolīgumi ir izvērtē visaptveroši, ņemot vērā, ka tie ietver trīs elementus, proti, bruto cenu, minimālo W5 piešķirto atlaidi un maksimālo atlaidi, kas bija piemērojama mazajiem būvētājiem.
- Par lielo būvētāju iesaistīšanos bruto cenu noteikšanā
- 47 Prasītāja apgalvo, ka ar piegādātāju bijušo darbinieku paziņojumiem, tās atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, kā arī kāda cita lielā būvētāja atbildi uz paziņojumu par iebildumiem nepietiek, lai pierādītu, ka lielie būvētāji ir bijuši iesaistīti bitumena bruto cenu noteikšanā. Tā norāda, ka bitumena bruto cenu noteica tikai piegādātāji sagatavošanas sanāksmēs.
- 48 No prasītājas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem izriet, ka prasītāja, no vienas puses, ir atzinusi savu dalību saskaņošanā attiecībā uz bitumenu, bet, no otras puses, ir apstrīdējusi faktu, ka tā būtu noteikusi cenas kopā ar piegādātājiem, kaut arī W5 bija zināma ietekme uz atlaidēm.
- 49 Šīs atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 105. punktā prasītāja ir norādījusi:
- “*BN Infra (Ballast Nedam)* atzīst, ka ir piedalījies kopā ar citiem lielajiem būvētājiem saskaņošanā attiecībā uz bitumenu, kurā bija pārstāvēti piegādātāji (“saskaņošana par bitumenu”). Šajā sakarā ir ticis izvirzīts jautājums par cenām un atlaidēm.”

50 Tomēr šā dokumenta 127. un 128. punktā prasītāja norāda, ka “tēze [..], ka bitumena standarta cenu noteica kopā piegādātāji kolektīvā veidā un lielo būvētāji kolektīvā veidā, veicot saskaņošanu par bitumenu, un ka būvētāji bija izstrādājuši nostāju šajā sakarā pirms saskaņošanas par bitumenu, neatbilst patiesībai” un ka “par cenu izmaiņām iepriekš vienojās piegādātāji bez lielo būvētāju klātbūtnes un gadījumos, kas tika veikta saskaņošana par bitumenu, šīs izmaiņas paziņoja un faktiski uzspieda lielajiem ceļu būvētājiem”. Savas atbildes 106. punktā prasītāja norāda:

“Nevarēja runāt par lielo būvētāju reālo ietekmi uz cenu noteikšanu. Bitumena cenas noteica piegādātāji pirms saskaņošanas. Tomēr piegādātāji bija gatavi apspriest atlaides.”

51 Tātad, lai noskaidrotu, vai prasītāja kopā ar W5 ir piedalījusies cenu un atlaižu noteikšanā, ir jāizvērtē pārējie lietas materiālos esošie pierādījumi attiecībā uz laikposmu no 2000. gada 1. oktobra līdz 2002. gada 15. aprīlim.

52 Pirmkārt, vairāki apstrīdētajā lēmumā minētie dokumenti liecina par nolīgumu noslēgšanu starp piegādātājiem un W5 par bruto cenu, ko piegādātāji nenoteica vienpusējā veidā un neuzspieda W5, kā to apgalvo prasītāja.

53 Piemēram, *Hollandsche Beton Groep* (turpmāk tekstā – “HBG”) 2000. gada 3. oktobra iekšējā faksā un *Heijmans Infrastructuur BV* (turpmāk tekstā – “Heijmans”) dienas kārtības piezīmēs attiecībā uz 2000. gada 19. oktobra sanākumi ir minēts, ka dalībnieki ir “apsprieduši” cenu paaugstināšanu (apstrīdētā lēmuma preambulas 114. apsvērums). *HBG* un *Koninklijke Wegenbouw Stevin* (turpmāk tekstā – “KWS”) piezīmes attiecībā uz W5 sagatavošanas sanākumi, kas tika rikota pirms 2001. gada 16. februāra saskaņošanas, arī liecina, ka W5 ir iesnieguši priekšlikumu par bitumena cenu un par atlaidi par labu W5 (apstrīdētā lēmuma preambulas 115. apsvērums). Turklāt *HBG* un *KWS* piezīmēs ir norāde uz 2001. gada 1. marta sanākumi, kurā piegādātāji izteica vēlmi samazināt bruto cenu, kamēr W5 labprātāk saglabātu spēkā esošo bruto cenu (apstrīdētā lēmuma preambulas 115. un 116. apsvērums). Tāpat *BP* 2002. gada 12. jūlija paziņojumā ir norādīts, ka W5 ne vienmēr akceptēja piegādātāju piedāvāto bitumena cenu (apstrīdētā lēmuma preambulas 61. apsvērums un 156. zemspītras piezīme). Turklāt *Kuwait Petroleum (Nederland) BV* (turpmāk tekstā – “KPN”) 2003. gada 12. septembra paziņojums liecina, ka piegādātāji piedāvāja noteiktu cenas līmeni, ko apsprieda ar lielajiem būvētājiem – tāpat kā tiem piešķiramo atlaidi. Visbeidzot, savā 2005. gada 20. maija atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *KWS* ir atzinusi, ka piegādātāji un W5 noslēdza nolīgumus, pamatojoties uz piegādātāju priekšlikumiem par bruto cenām (apstrīdētā lēmuma preambulas 97. apsvērums).

54 Otrkārt, apstrīdētajā lēmumā ir norādes uz daudziem dokumentiem, kas apstiprina, ka sarunas starp piegādātājiem un W5 attiecās arī uz W5 piešķirto atlaidi. Piemēram, savā 2003. gada 12. septembra atbildē uz Komisijas informācijas pieprasījumu *KWS* ir norādījusi, ka apspriedes starp piegādātājiem un lielajiem būvētājiem attiecās gan uz “cenu skalām”, gan uz “standarta atlaidēm” (apstrīdētā lēmuma preambulas 72. apsvērums). Turklāt *HBG* un *KWS* piezīmēs ir norāde uz 2001. gada 1. marta sanākumi, precizējot nolīgto bruto cenu, W5 piešķirto atlaidi un mazajiem būvētājiem piešķirto atlaidi (apstrīdētā lēmuma preambulas 116. apsvērums). *KWS* 2001. gada 23. maija iekšējā piezīmē, kas apstiprināta ar tās 2003. gada 12. septembra atbildi uz informācijas pieprasījumu, arī ir norādīta bruto cena un W5 piešķirtā atlaide (apstrīdētā lēmuma preambulas 119. apsvērums). Visbeidzot, savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *KWS*, citējot vienu no tās darbiniekiem, tāpat norādīja, ka “standarta cenas palielinājumi neradīja problēmu, ciktāl tiem sekoja atlaides” (apstrīdētā lēmuma preambulas 149. apsvērums).

55 Treškārt, vairāki apstrīdētā lēmuma elementi liecina par prasītājas dalību saskaņošanā par bitumenu. Piemēram, savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāja atzīst, ka tā ir “piedalījusies kopā ar citiem lielajiem ceļu būvētājiem saskaņošanā par bitumenu, kurā bija pārstāvēti piegādātāji”, un ka šajā sakarā ir “ticis izvirzīts jautājums par cenām un atlaidēm” (apstrīdētā lēmuma preambulas 56. apsvērums un minētās atbildes 105. punkts). Tāpat apstrīdētajā lēmumā ir minēta *BNGW*

- direktora, kas 2000. gadā kļuvis par prasītājas direktoru, dalība aizliegtajā vienošanās grupas *Ballast Nedam* vārdā, pamatojoties cita starpā uz diviem dokumentiem, kas izņemti, veicot pārbaudes pie *KWS*, uz uzņēmuma *Nynas* 2003. gada 2. oktobra atbildi uz informācijas pieprasījumu, kā arī uz dokumentu, kas izņemts, veicot pārbaudes *BAM NBM* telpās (apstrīdētā lēmuma preambulas 77. apsvērumš). Arī citi dokumenti liecina, ka prasītāja piedalījās 2001. gada 16. februāra aizliegtās vienošanās sanāksmē, kurā tika apspriesta bitumena cena un atlaides (apstrīdētā lēmuma preambulas 115. apsvērumš un 291. zemsvītras piezīme). Tāpat dokumenti liecina par prasītājas piedalīšanos 2002. gada 29. janvāra aizliegtās vienošanās sanāksmē (apstrīdētā lēmuma preambulas 122. apsvērumš).
- 56 Šie elementi ļauj konstatēt, ka starp *W5* un piegādātājiem noslēgtie nolīgumi attiecās gan uz bruto cenu, gan uz īpašo *W5* piešķirto atlaidi. Ar apstākli, pat ja pieņemtu, ka tas ir pierādīts, ka šajās sarunās starp piegādātājiem un *W5* ir varējušas rasties domstarpības un konflikti, nepietiek, lai secinātu, ka piegādātāji esot uzspīduši *W5* bruto cenas paaugstinājumus.
- 57 Tāpat ar apstākli, ka piegādātāji rīkoja sagatavošanas sanāksmes, lai apspriestu cenas, nevar pietikt, lai apstiprinātu prasītājas tēzi, ka lielie būvētāji nav piedalījušies bruto cenas līmeņa vai atlaizu noteikšanā. Šajā kontekstā ir jāuzsver, ka *W5* arī rīkoja sanāksmes pirms vai pēc saskaņošanas par bitumenu un šajās sanāksmēs to dalībnieki apsprieda cenu skalas un standarta atlaides, par ko piegādātāji izteikuši vēlmi tās pieņemt vai ko, attiecīgā gadījumā, tie ir pieņēmuši kopā ar *W5* (*KWS* 2003. gada 12. septembra atbilde uz informācijas pieprasījumu un apstrīdētā lēmuma preambulas 72. apsvērumš).
- 58 Saistībā ar prasītājas argumentu, ka ar piegādātāju paziņojumiem nevar pietikt, lai pierādītu lielo būvētāju dalību aizliegtajā vienošanās, ir jāatgādina, pirmkārt, ka Komisijai nav pienākuma uzrādīt pierādījumus, kas nāk tieši no lielajiem būvētājiem, ja citi lietas materiāli pietiekami norāda uz to dalību nolīgumā (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCEBV u.c./Komisija*, Krājums, II-4987. lpp., 161. punkts), un, otrkārt, ka katrā ziņā no šā sprieduma 53.–55. punkta izriet, ka Komisija ir balstījusies arī uz pierādījumiem, kas nāk no pašiem lielajiem būvētājiem.
- 59 Turklāt saistībā ar Komisijas izmantoto pierādījumu vērtību Vispārējā tiesa atgādina, ka šajā sakarā vienīgais vērtējuma kritērijs ir šo pierādījumu ticamība un, lai izvērtētu dokumenta pierādīšanas vērtību, ir jāpārbauda tajā ietvertās informācijas ticamība, tostarp ņemot vērā dokumenta izcelsmi, tā sagatavošanas apstākļus un tā adresātu, un, vērtējot pēc tā satura, jānoskaidro, vai tas šķiet saprātīgs un uzticams (Vispārējās tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, saukts par “Ciments”, *Recueil*, II-491. lpp., 1838. punkts).
- 60 Saistībā ar *BP* darbinieka, kas ir piedalījies tikai piegādātāju sagatavošanas sanāksmēs, paziņojumu ir jāuzsver, ka Savienības tiesa uzskata, ka fakts, ka informācija ir tikusi iegūta pastarpināti, neietekmē tās pierādīšanas vērtību (Vispārējās tiesas 1992. gada 10. marta spriedums lietā T-11/89 *Shell/Komisija*, *Recueil*, II-757. lpp., 86. punkts). Katrā ziņā no šā sprieduma 53.–55. punkta izriet, ka Komisija ir izmantojusi citus dokumentus, lai pierādītu lielo būvētāju iesaistīšanos bruto cenu noteikšanā.
- 61 Attiecībā uz *KPN* darbinieka paziņojumu, kurš sniegts 2003. gadā saistībā ar *KPN* pieteikumu piemērot tai Komisijas Paziņojumu par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu kartēļu gadījumos un kurā bija ietverti daži punkti, par kuriem šis darbinieks vēlāk ir mainījis nostāju saistībā ar *ExxonMobil* dalību aizliegtajā vienošanās, ir jāuzsver, ka šis paziņojums tomēr ir izrādījis patiens daudzos citos aspektos. Līdz ar to Vispārējā tiesa uzskata, ka šo paziņojumu var uzskatīt par pierādījumu par lielo būvētāju iesaistīšanos bruto cenu noteikšanā, ja vien to apstiprina cita informācija. No šā sprieduma 53.–55. punkta izriet, ka Komisija šajā nolūkā ir izmantojusi arī citus pierādījumus.

- 62 Visbeidzot, ir jāuzsver, ka, pat jau tiktu pierādīts, ka starp piegādātājiem, iespējams, pastāv citas aizliegtas vienošanās, šis apstāklis nebūtu nesaderīgs ar divpusējas aizliegtas vienošanās pastāvēšanu starp šiem piegādātājiem un W5.
- 63 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmā prasības pamata pirmā daļa ir jānoraida.
- Par W5 piešķirtajām atlaidēm un sankciju mehānismu
- 64 Prasītāja norāda, ka W5 piešķirtās atlaides, ņemot vērā iepirkto daudzumu, bija komerciāli pamatotas un ka Komisija nav sniegusi nevienu pierādījumu par kādu sankciju, kas tiktu piemērota piegādātājiem par to, ka tie piešķirušī mazajiem būvētājiem lielāku atlaidi.
- 65 Pirmkārt, ir jāizskata nevis kopējais daudzums, ko ir iepirkusi visi W5 dalībnieki, bet gan daudzumi, ko ir iepircis katrs W5 dalībnieks individuāli. Tātad no apstrīdētā lēmuma izriet, ka mazajiem būvētājiem netika piešķirta tāda pati atlaide kā W5 dalībniekiem, lai gan dažreiz tie individuāli iepirka lielākus bitumena daudzumus nekā W5 dalībnieki. Piemēram, 2002. gada 12. jūlija paziņojumā BP darbinieks ir norādījis, ka piegādātāji bieži neievēroja ar W5 noslēgtos nolīgumus, piešķirot lielāku atlaidi noteiktiem mazajiem būvētājiem, kuri no tiem iegādājās lielākus bitumena daudzumus. Ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 157. apsvērumā Komisija turklāt ir uzsvērusi, ka paši lielie būvētāji ir atzinuši, ka parasti tie ved pārrunas par papildu atlaidi atkarībā no individuāli iepirktiem daudzumiem. Tāpat Komisija ir uzsvērusi, ka sankciju mehānisma esamība attiecībā uz gadījumu, ja mazajiem būvētājiem tiek piešķirta atlaide, kas ir lielāka par to, kura ir paredzēta nolīgumos, pat ja – ka to apgalvo prasītāja – šis mehānisms ir ticis izmantots tikai vienreiz, ir papildu norāde uz to, ka W5 piešķirtā atlaide nebija proporcionāla iepirktajiem daudzumiem.
- 66 Šie apstākļi, kā arī nozīme, ko W5 aizliegtās vienošanās sanāksmju laikā ir piešķirušī savas atlaides līmenim (skat. šā sprieduma 54. punktu), ļauj uzskatīt, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka prasītāja nav pierādījusi, ka W5 piešķirtā atlaide bija atkarīga no iepirktajiem daudzumiem.
- 67 Otrkārt, ir jānorāda, ka attiecībā uz sankciju mehānismu Komisija ir pamatojusies uz vairākiem saskanīgiem apstākļiem, kas liecina par individuālām vai – vismaz vienā gadījumā – kolektīvām finansiālām sankcijām no W5 puses.
- 68 Tādējādi attiecībā uz aplūkojamo pārkāpuma laikposmu KWS un BP norāda uz kolektīvu naudas sodu, kas visiem piegādātājiem tika uzlikts 2000. gadā pēc *Krekel*, kas ir mazais būvētājs, piešķirtās atlaides atklāšanas (apstrīdētā lēmuma preambulas 84. apsvēruma). Tāpat KPN ir apstiprinājusi sankciju mehānisma esamību savā 2003. gada 9. oktobra paziņojumā (apstrīdētā lēmuma preambulas 85. apsvēruma). Šis naudas sods tika samaksāts 2001. gadā papildu atlaides formā. Grupa *Ballast Nedam* tādējādi ir nosūtījusi *Nynas* rēķinu ar virsrakstu “nolīgtais samazinājums par projektu”, un BP tai ir piešķirusi papildu atlaidi (apstrīdētā lēmuma preambulas 112. un 113. apsvēruma).
- 69 Tāpat BP savā 2003. gada 16. septembra atbildē uz informācijas pieprasījumu ir norādījusi, ka 2002. gadā KWS atteicās no piegādēm, ko veica *Veba*, pēc tam, kad tā bija atklājusi mazajam būvētājam piešķirtu nozīmīgu atlaidi (apstrīdētā lēmuma preambulas 86. apsvēruma). Savā 2003. gada 12. septembra paziņojumā KPN ir apstiprinājusi, ka, ja piegādātājs mazajam būvētājam piešķir atlaidi, kas ir lielāka par noteikto atlaidi, W5 draudēja vairs neveikt iepirkumus no šā piegādātāja (apstrīdētā lēmuma preambulas 86. apsvēruma). Visbeidzot, dokumentā attiecībā uz 2001. gada 4. maija saskaņošanu KWS tāpat ir minējusi uzņēmumam *Nynas* tā cenu politikas dēļ uzlikto naudas sodu (apstrīdētā lēmuma preambulas 117. apsvēruma), ko KWS ir apstiprinājusi savā 2003. gada 12. septembra paziņojumā (apstrīdētā lēmuma preambulas 118. apsvēruma).

- 70 Vispārējā tiesa uzskata, ka, lai gan ir taisnība, ka šajos dokumentos precīza atsauce uz kolektīvā naudas soda mehānismu, ko *W5* uzlika piegādātājiem, ir iekļauta tikai attiecībā uz 2000. gadu, tomēr šie dokumenti kopumā parāda, ka aizliegtās vienošanās nolīgumu neievērošanas gadījumiem visā tās darbības laikā pastāvēja individuāls vai kolektīvs sankciju mehānisms, kas varēja izpausties vai nu kā pasūtījumu pārtraukšana no piegādātāja, kas ir pārkāpis minētos nolīgumus, vai arī kā naudas soda uzlikšana pārkāpējam piegādātājam vai visiem piegādātājiem kopumā.
- 71 Visbeidzot, ar apstākli, ka katrs lielais būvētājs divpusēji veda sarunas par papildu atlaidi atkarībā no individuāli iegādātajiem daudzumiem, nevar pietikt, lai secinātu, ka attiecīgie nolīgumi nebija vērsti pret konkurenci. Proti, pat ja šiem nolīgumiem sekoja divpusējās sarunas par individuālajām atlaidēm katram lielajam būvētājam, līdz ar šo nolīgumu slēgšanu, pirmkārt, tika samazināta ar konkurenci saistītā nenoteiktība lielo būvētāju vidū un, otrkārt, tika ierobežota konkurence attiecībā uz vienu cenas elementu, proti, iespējamo individuālo papildu atlaidi.
- 72 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmā prasības pamata otrā daļa ir jānoraida.
- Par *W5* ieinteresētības kopīgajā bruto cenas noteikšanā neesamību
- 73 Prasītāja apgalvo, ka atšķirībā no piegādātājiem lielie būvētāji nebija ieinteresēti kopīgajā bruto cenas noteikšanā un ka Komisija ir nepareizi izvērtējusi risku noregulēšanas noteikumu darbību.
- 74 Vispirms atbilstoši šā sprieduma 45. punktā norādītajam ir jāatgādina, ka, ja Komisijai ir izdevies savākt dokumentārus pierādījumus par apgalvoto pārkāpumu, kuri šķiet pietiekami, lai pierādītu pret konkurenci vērsta nolīguma esamību, nav nepieciešams pārbaudīt, vai apsūdzētais uzņēmums bija ekonomiski ieinteresēts šajos nolīgumos (iepriekš 45. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija, 46. punkts). Aplūkojamajā lietā no Vispārējās tiesas veiktā vērtējuma (skat. šā sprieduma 47.–63. punktu) izriet, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi prasītājas dalību attiecīgajā pārkāpumā. Līdz ar to jautājumu par *W5* ieinteresētības nolīgumos kļūdainu izvērtēšanu Vispārējā tiesa izskatīs vienīgi pakārtoti.
- 75 Šajā lietā Komisija ir uzskatījusi, ka gan piegādātājiem, gan arī *W5* ir bijusi kopīgā interese nolīgumu attiecībā uz bruto cenu un atlaidēm pastāvēšanā. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Savienības tiesa jau ir uzskatījusi, ka vienas un tās pašas aizliegtās vienošanās dalībniekiem var būt papildinošas ekonomiskās intereses (iepriekš 58. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *FNCBV* u.c./Komisija, 322. punkts).
- 76 Tātad, pamatojoties uz lietas materiāliem, ir jāizskata, kā darbojas *CROW* (Regulatīvais un izpētes centrs civilās inženierijas un satiksmes jomā), bezpeļņas organizācija, kurai kopš 70. gadiem tostarp bija uzticēts uzdevums ik mēnesi publicēt ceļu seguma bitumena cenas (apstrīdētā lēmuma preambulas 25. un 26. apsvērumi).
- 77 Līdz 1995. gada 1. novembrim *CROW* veiktā ceļu seguma bitumena cenas publicēšana notika, iepriekš konsultējoties ar asfalta ražotājiem. Pēc šā datuma aprēķinu veica *CBS* (Centrālais statistikas birojs) – valsts iestāde –, pamatojoties uz tirgus pētījumu attiecībā uz vairākām asfaltēšanas centrālēm, t.i., pirms iespējamās būvētājiem piešķirtās atlaides piemērošanas, un šis *CROW* publicējamais cenu indekss (turpmāk tekstā – “*CROW* indekss”) kalpoja par atsauci ilgtermiņa ceļu būves līgumiem, kuri ietvēra risku noregulēšanas noteikumu. No lietas materiāliem izriet, ka attiecībā uz šiem līgumiem gadījumā, ja *CROW* indekss pieaug virs noteiktas robežas (1000 Nīderlandes guldeņu), līgumslēdzējam iestādēm bija pienākums atlīdzināt būvētāju zaudējumus. Turpretim, ja *CROW* indekss pazeminās zem noteiktas robežas, būvētājiem bija pienākums atlīdzināt līgumslēdzēju iestāžu zaudējumus. Tātad būvētājiem cenu paaugstināšana nebija neizdevīga, ciktāl cenas pieauga vienlaicīgi, izraisot tātad *CROW* indeksa pieaugumu. Turpretim būvētāji nebija ieinteresēti cenas samazināšanā, kuras gadījumā, ja tā izraisīja *CROW* indeksa samazināšanos, tiem bija pienākums atlīdzināt saviem līgumpartneriem cenas starpību.

- 78 Turklāt prasītāja mēģina minimizēt *CROW* indeksa nozīmi, apgalvojot, ka tas attiecas tikai uz lieliem projektiem, kas veidoja tikai nenozīmīgu daļu no tās darbiem, un ka tādēļ tā par svarīgāku uzskatīja cenu stabilitāti, kas raksturīga mazākiem projektiem. Nepastāvot nepieciešamībai noteikt ar šo noteikumu skarto projektu skaitu, Vispārējā tiesa norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir minējusi dokumentu, kas attiecas uz pārkāpuma laikposmu un no kura izriet, ka šis jautājums ir ticis apspriests aizliegtās vienošanās sanāksmēs (apstrīdētā lēmuma preambulas 115. apsvērums (*HBG* 2001. gada 16. februāra piezīmes)), kas ļauj to uzskatīt par sarunu elementu.
- 79 No visa iepriekš minētā izriet, ka piegādātājiem un *W5* ir bijusi kopīgā interese nolīgumu par bruto cenu un atlaidēm pastāvēšanā un ka lielo būvētāju interesi izskaidro gan risku neregulēšanas noteikumu mehānisms publiskā iepirkuma līgumos, gan arī tiem piešķirtā īpašā atlaide, kas tiem nodrošināja konkurences priekšrocību salīdzinājumā ar mazajiem būvētājiem publiskā iepirkuma līgumu iegūšanā.
- 80 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmā prasības pamata trešā daļa ir jānoraida.
- Par Komisijas atteikumu piemērot Pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem normas
- 81 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā esot atteikusies piemērot Pamatnostādnes par horizontālās sadarbības nolīgumiem.
- 82 Ievadam Vispārējā tiesa atgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka uzņēmumiem, kas vēlas, lai tiem tiktu piemērots atbrīvojums atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam, uz dokumentāru pierādījumu pamata ir jāpierāda, ka atbrīvojuma piemērošana ir pamatota. Aplūkojot no šīs perspektīvas, Komisijai nevar pārņemt, ka tā nav piedāvājusi citus risinājumus un nav norādījusi, kādus apstākļus tā uzskatītu par tādiem, kas pamato atbrīvojuma piešķiršanu (Tiesas 1984. gada 17. janvāra spriedums apvienotajās lietās 43/82 un 63/82 *VBVB* un *VBBB*/Komisija, *Recueil*, 19. lpp., 52. punkts). Komisijai tās pienākuma norādīt pamatojumu kontekstā ir vienīgi jāmin tiesiskie un faktiskie apstākļi un apsvērumi, kuri ir bijuši lēmuma par lūguma piemērot atbrīvojumu noraidīšanu pamatā, un prasītāja nevar prasīt, lai Komisija iztīrītu visus faktiskos un tiesiskos jautājumus, kurus prasītāja ir izvirzījusi administratīvajā procesā (Vispārējās tiesas 1995. gada 21. februāra spriedums lietā T-29/92 *SPO* u.c./Komisija, *Recueil*, II-289. lpp., 262. un 263. punkts). No tā izriet, ka prasītājai ir jāpierāda, ka, atsakoties tai piešķirt atbrīvojumu atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam, Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā vai faktos.
- 83 Šajā lietā Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 162.–168. apsvērumā ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā nolēma, ka *W5* dalība nolīgumos nav uzskatāma par kolektīviem iepirkumiem Pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem izpratnē. Tādējādi apstrīdētā lēmuma preambulas 163. apsvērumā Komisija atgādina, ka šo tiesību normu mērķis esot nevis vispārīgi atļaut horizontālās sadarbības nolīgumus, bet gan izklāstīt principus, kas ļauj tos izvērtēt atbilstoši EKL 81. panta noteikumiem, jo šādi nolīgumi varot radīt konkurences problēmas. Šajā lietā apstrīdētā lēmuma preambulas 165. apsvērumā tā precizē, ka attiecīgo nolīgumu mērķis esot bijis konkurences ierobežošana un tie ir radījuši sekas uzņēmumiem, kas tajos nepiedalījās (cenu noteikšana visiem Nīderlandes būvētājiem un atlaides maksimālās robežas noteikšana mazajiem būvētājiem). Turklāt un katrā ziņā, kā Komisija ir pamatoti norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 166. apsvērumā, *W5*, istenojot šīs sarunas ar piegādātājiem, kuru mērķis ir bijis vienīgi noteikt cenas un atlaides, nav veikuši iepirkumus, un tā ir rīcība, kura Pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem 124. punktā ir kvalificēta kā nomaskēta aizliegtā vienošanās. Turklāt ir jāuzsver, ka šos nolīgumus *W5* noslēdza ar pārdevēju grupu, kas tāpat veica koluzīvu rīcību, un ka tie par to nav paziņojuši kompetentajām iestādēm. Visbeidzot, EKL 81. panta 3. punkta noteikumi katrā ziņā nav piemērojami, jo saskaņā ar Pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem 133. punktu iepirkumu nolīgumiem nevar piemērot atbrīvojumu, ja ar tiem tiek uzlikti ierobežojumi, kuri nav nepieciešami ar šiem nolīgumiem sniedzamo

saimniecisko priekšrocību nodrošināšanai. Šajā lietā ar attiecīgajiem nolīgumiem mazajiem būvētajiem tika uzlikti tādi ierobežojumi mazākas atlaides formā, kuri attiecas uz trešajām personām un nav nepieciešami paredzamo saimniecisko priekšrocību nodrošināšanai.

84 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā neesot veikusi – kā tas esot paredzēts Pamatnostādnēs par horizontālās sadarbības nolīgumiem – W5 dalībnieku tirgus spējas analīzi, lai noteiktu, vai attiecīgie nolīgumi varēja faktiski ierobežot konkurenci. Tomēr ir jānorāda, ka atbilstoši minēto pamatnostādņu 18. punktam nav jāpārbauda nolīgumu, kuru mērķis ir konkurences ierobežošana, izmantojot cenu noteikšanu, izlaides ierobežošana vai tirgu vai pircēju sadalīšanu, faktiskā ietekme uz konkurenci un tirgu, jo tiek prezumēts, ka šie nolīgumi negatīvi ietekmē tirgu. Tā kā Komisija ir uzskatījusi, ka attiecīgie nolīgumi pēc sava rakstura bija vērsti uz konkurences ierobežošana (apstrīdētā lēmuma preambulas 165. apsvēruma), tai tādējādi nebija vajadzības veikt W5 dalībnieku tirgus spējas padziļinātu analīzi.

85 Līdz ar to pirmā prasības pamata ceturtā daļa ir jānoraida.

– Par mērķa ierobežot konkurenci neesamību

86 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā nav izvērtējusi, vai apgalvotās rīcības mērķis vai sekas ir bijušas konkurences ierobežošana, nav veikusi pētījumu par konkurences ierobežošana un nav izvērtējusi saskaņā ar judikatūru iepriekš 42. punktā minētajā spriedumā lietā *GlaxoSmithKline Services/Komisija*, vai galapatērētājiem ir bijušas liegtas konkurences sniegtās priekšrocības.

87 Ir jāatgādina, ka, lai uz nolīgumu attiektos EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums, tam ir jābūt tādām, kura “mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū”. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šā nosacījuma alternatīvais raksturs, uz ko norāda saikļa “vai” lietojums, liek vispirms ņemt vērā nolīguma mērķi, ievērojot ekonomisko kontekstu, kurā tas ir piemērojams. Tomēr gadījumos, kad šā nolīguma noteikumu analīze neatklāj pietiekamu kaitīguma konkurencei pakāpi, ir jāpārbauda tā sekas, un, lai uz to attiektos aizliegums, jābūt izpildītam nosacījumu kopumam, no kuriem izriet, ka konkurence faktiski būtiskā veidā ir tikusi nepieļauta, ierobežota vai izkropļota (Tiesas 2008. gada 20. novembra spriedums lietā *C-209/07 Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, Krājums, I-8637. lpp., 15. punkts, un Vispārējās tiesas 2009. gada 9. jūlija spriedums lietā *T-450/05 Peugeot un Peugeot Nederland/Komisija*, Krājums, II-2533. lpp., 43. punkts). Lai novērtētu, vai nolīgums ir aizliegts ar EKL 81. panta 1. punktu, tā konkrēto seku vērā ņemšana tātad ir lieka, ja izrādās, ka tā mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū (Tiesas 2006. gada 21. septembra spriedums lietā *C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija*, Krājums, I-8725. lpp., 125. punkts). Šis novērtējums jāveic, ņemot vērā nolīguma saturu, kā arī tā ekonomisko kontekstu (Tiesas 2006. gada 6. aprīļa spriedums lietā *C-551/03 P General Motors/Komisija*, Krājums, I-3173. lpp., 66. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, 16. punkts). Visbeidzot, šī analīzes metode ir piemērojama vispārīgi un nav ierobežota ar kādu nolīgumu kategoriju (Vispārējās tiesas 2006. gada 2. maija spriedums lietā *T-328/03 O2 (Germany)/Komisija*, Krājums, II-1231. lpp., 67. punkts).

88 Prasītāja nevar balstīties uz iepriekš 42. punktā minēto spriedumu lietā *GlaxoSmithKline Services/Komisija* (121. punkts), jo atbilstoši Tiesas viedoklim “EKL 81. pants, kā arī pārējās Līgumā iekļautās konkurences tiesību normas ir paredzētas, ne vien lai aizsargātu konkurentu vai patērētāju intereses, bet arī lai aizsargātu tirgus struktūru un līdz ar to konkurenci pašu par sevi”, un “tādējādi nolīguma pret konkurenci vērsta mērķa konstatēšanu nevar pakārtot tam, ka galapatērētājiem tiktu atņemtas efektīvas konkurences priekšrocības piedāvājuma vai cenu ziņā” (Tiesas 2009. gada 6. oktobra spriedums apvienotajās lietās *C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.*, Krājums, I-9291. lpp., 62.–64. punkts).

- 89 Tātad šajā lietā ir jānoskaidro, vai attiecīgajiem nolīgumiem ir bijis pret konkurenci vērstš mērķis, kā to uzskatījusi Komisija apstrīdētajā lēmumā (preambulas 155.–161. apsvērumi).
- 90 EKL 81. panta 1. punktā par aizliegtu nolīgumu ir tieši atzīta situācija, kad ar to “tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus” un “līdzvērtīgos darījumus ar dažādiem tirdzniecības partneriem piemēro atšķirīgus nosacījumus, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus”. No iepriekš minētā, tostarp no šā sprieduma 51.–56. punkta, izriet, ka šajā lietā nolīgumu mērķis bija, pirmkārt, noteikt bitumena iepirkuma un pārdošanas cenas un, otrkārt, piešķirt preferenciālu atlaidi W5 dalībniekiem. Tādējādi jau ar pašu šo nolīgumu raksturu pietiek, lai uzskatītu, ka to mērķis bija nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū.
- 91 No visa iepriekš minētā izriet, ka pamata piektā daļa un attiecīgi pirmais prasības pamats kopumā ir jānoraida.

Par otro pamatu – naudas soda pamatsummas nepareizu noteikšanu

Lietas dalībnieku argumenti

- 92 Prasītāja uzskata, ka Komisijai, nosakot naudas soda pamatsummu, saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktu ir bijis jāņem vērā pārkāpuma smagums atbilstoši tā raksturam un pārkāpuma reāla ietekme uz tirgu.
- 93 Tādējādi Komisijai esot bijis atsevišķi jāizvērtē lielo būvētāju rīcība un piegādātāju rīcība. Proti, lielo būvētāju kolektīvā sarunu vešana attiecībā uz saviem iegādes nosacījumiem neesot salīdzināma ar bruto cenu noteikšanu, ko veica piegādātāji. Tāpat Komisijai esot bijis jāņem vērā, ka lielie būvētāji bija atkarīgi no piegādātājiem, ka lielajiem būvētājiem nepastāvēja slepena vienošanās, ka standarta atlaidi veidoja vienīgi minimālā atlaide, kas bija papildināta ar individuālajās sarunās nolīgto, un ka nav pierādīts nekāds kaitējums mazajiem būvētājiem.
- 94 Saistībā ar aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējumu Komisija esot ierobežojusies ar pieņēmumu, ka nolīgums nevarēja neietekmēt Nīderlandes tirgu, bet tā konkrēto ietekmi nav noteikusi. Komisija esot vienīgi ņēmusi vērā faktu, ka ceļu seguma bitumena cena Nīderlandē bija augstāka nekā tā cena kaimiņvalstīs. Turklāt Komisija esot kļūdaini interpretējusi viena lielā būvētāja individuālās darbības kā kolektīvo sankciju mehānismu, kas bija lielajiem būvētājiem attiecībā pret piegādātājiem. Visbeidzot, bitumens atbilst nelielai procentuālajai daļai būvniecības kopējās izmaksas, un iegūtais relatīvais labums ir ļoti nenozīmīgs.
- 95 Prasītāja uzskata, ka Komisija nedrīkstēja izvairīties no sava pienākuma izvērtēt apgalvoto nolīgumu konkrētu ietekmi, pamatojoties vien uz to īstenošanu, jo judikatūras, uz kuru atsaucas šajā sakarā (Vispārējās tiesas 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija, Krājums, II-5169. lpp.), piemērošanas jomā ietilpst tikai klasiskās horizontālās vienošanās par cenām, nevis saskaņošana starp piegādātājiem un pircējiem par pirkuma nosacījumiem.
- 96 Prasītāja secina, ka apgalvotais pārkāpums var tikt kvalificēts, augstākais, kā sīkaks pārkāpums un ka naudas soda apmēra noteikšanai izmantotā pamatsumma EUR 3 miljonu apmērā, kas katrā ziņā neesot samērīga ar bitumena pirkuma cenu, būtu jāsamazina līdz EUR 1 miljonam.
- 97 Komisija noraida visus prasītājas argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

– Par sevišķi smaga pārkāpuma kvalifikāciju

- 98 Atbilstoši 1998. gada pamatnostādņu 1. punktam naudas soda pamatsummu nosaka, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, un, novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, konkrētā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjoms. Līdz ar to 1998. gada pamatnostādņēs ir noteikta atšķirība starp sīkākām pārkāpumiem (parasti vertikāla rakstura ierobežojumi, kuru mērķis ir tirdzniecības ierobežošana, bet kuriem ir ierobežota ietekme uz tirgu), smagiem pārkāpumiem (horizontāli vai vertikāli ierobežojumi, kuri tiek piemēroti stingrāk un kuriem ir lielāka ietekme uz kopējo tirgu) un sevišķi smagiem pārkāpumiem (“cenu karteļa” veida horizontāli ierobežojumi un tirgus sadales kvotas vai citāda prakse, kas apdraud iekšējā tirgus pienācīgu darbību).
- 99 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pārkāpuma smagums tiek noteikts, ņemot vērā vairākus apstākļus, tādus kā lietas īpašie apstākļi, tās konteksts un naudas sodu preventīvā iedarbība, attiecībā uz kuriem Komisijai ir plaša rīcības brīvība (Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 241. punkts, un 2007. gada 10. maija spriedums lietā C-328/05 P *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, I-3921. lpp., 43. punkts; Vispārējās tiesas 2008. gada 8. oktobra spriedums lietā T-69/04 *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, Krājums, II-2567. lpp., 153. punkts). Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, nosakot naudas soda apmēru, ir jāņem vērā visi apstākļi, kas pēc sava rakstura ietilpst pārkāpumu smaguma vērtējumā, tādi kā tostarp katra dalībnieka loma pārkāpumā un risks, ko šāda veida pārkāpumi rada Kopienas mērķiem (iepriekš 22. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 120. un 129. punkts, un Vispārējās tiesas 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale* u.c./Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 168.–183. punkts). Ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, ir jāizvērtē katra uzņēmuma dalības relatīvais smagums (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedumi lietā C-51/92 P *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, I-4235. lpp., 110. punkts, un lietā C-235/92 P *Montecatini*/Komisija, *Recueil*, I-4539. lpp., 207. punkts).
- 100 Savienības tiesa tāpat ir atzinusi, ka horizontālas aizliegtās vienošanās cenu jomā vai nolīgumi, kuru mērķis tostarp ir klientu sadale vai kopējā tirgus sadale, pēc sava rakstura ir kvalificējami kā sevišķi smagi pārkāpumi (Vispārējās tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-148/89 *Tréfilunion*/Komisija, *Recueil*, II-1063. lpp., 109. punkts; 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 147. punkts, un 2008. gada 8. jūlija spriedums lietā T-53/03 *BPB*/Komisija, Krājums, II-1333. lpp., 279. punkts). Šie nolīgumi tādējādi jau var tikt kvalificēti kā sevišķi smagi neatkarīgi no to ģeogrāfiskā apjoma vai ietekmes uz tirgu (iepriekš 99. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Brasserie nationale* u.c./Komisija, 178. punkts). Savukārt horizontālu aizliegto vienošanos, kas attiecas uz visu dalībvalsts teritoriju un kuras mērķis ir tirgus sadale un kopējā tirgus sadale, nevar kvalificēt kā sīkāku pārkāpumu 1998. gada pamatnostādņu izpratnē (iepriekš 99. pantā minētais spriedums apvienotajās lietās *Brasserie nationale* u.c./Komisija, 181. punkts).
- 101 Šajā lietā Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 312.–317. apsvērumā ir uzskatījusi, ka prasītāja esot pieļāvusi sevišķi smagu EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Tā ir uzsvērusi, ka pārkāpums, ko veido tieša vai netieša iepirkuma un pārdošanas cenu noteikšana un atšķirīgu nosacījumu līdzvērtīgos darījumos ar tirdzniecības partneriem piemērošana, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus, esot pieskaitāms tādiem pārkāpumiem, kas pēc sava rakstura ir sevišķi smagi. Turklāt tā ir norādījusi, ka divām pārkāpumā iesaistītajām grupām esot bijis jāapzinās aizliegtās vienošanās prettiesiskais raksturs, jo cita starpā W5 dalībnieki mazos būvētājus esot tīši nostādījuši neizdevīgos konkurences apstākļos. Šajā ziņā aizliegtās vienošanās ietvaros noslēgto nolīgumu slepenība esot papildu pierādījums, ka tiem ir prettiesisks raksturs.

- 102 No šā sprieduma 52.–54. un 64.–66. punkta izriet, ka attiecīgo nolīgumu mērķis bija tieši vai netieši noteikt pārdošanas un iepirkuma cenas un līdzvērtīgos darījumus ar tirdzniecības partneriem piemērot atšķirīgus nosacījumus, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus. Taču Komisijas šādā veidā aprakstītais mehānisms ir attiecināms uz vissmagākajām kaitējuma konkurencei formām.
- 103 Lai apstrīdētu Komisijas sniegto sevišķi smaga pārkāpuma kvalifikāciju, prasītāja apgalvo, ka Komisijai ir bijusi atsevišķi jāizvērtē piegādātāju rīcība un lielo būvētāju rīcība. Tomēr, kā Vispārējā tiesa jau iepriekš ir norādījusi (skat. šā sprieduma 46. punktu), starp *W5* un piegādātājiem noslēgtie nolīgumi ir izvērtē visaptveroši, ņemot vērā, ka tie attiecas vienlaikus uz bruto cenu, minimālo *W5* piešķirto atlaidi un maksimālo atlaidi, kas bija piemērojama mazajiem būvētājiem. Tādējādi prasītājas norādītie apstākļi šajā lietā nevar būt pamats apšaubīt Komisijas sniegtā pārkāpuma smaguma vērtējuma pareizību. Līdz ar to Komisijas secinājums, ka attiecīgie nolīgumi un saskaņošana pēc to paša rakstura veidoja sevišķi smagu pārkāpumu, nevar tikt apstrīdēts.
- 104 Turklāt prasītāja nevar atsaukties uz lielo būvētāju atkarību no piegādātājiem. Pat ja pieņemtu, kas šis fakts ir pierādīts, Savienības tiesa uzskata, ka uzņēmums nevar atsaukties uz faktu, ka tas ir piedalījies aizliegtajā vienošanās citu dalībnieku spiediena ietekmē, jo tas var par uz to izdarīto spiedienu paziņot kompetentajām iestādēm un iesniegt Komisijai sūdzību atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 7. pantam, nevis piedalīties konkrētajās darbībās (šajā ziņā skat. iepriekš 99. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 367.–370. punkts).
- 105 Turklāt atbilstoši šā sprieduma 71. punktam ir jānoraida prasītājas argumenti, ka, pirmkārt, *W5* piešķirtās atlaides bija attaisnotas ar iepirktajiem daudzumiem un, otrkārt, konkurence starp būvētājiem īstenībā nebija ierobežota, jo standarta atlaides veidoja vienīgi minimālās atlaides, kas bija papildinātas ar individuālajām atlaidēm.
- 106 Visbeidzot, prasītāja apstrīd attiecīgo nolīgumu slepeno raksturu no *W5* viedokļa. Tomēr no apstrīdētā lēmuma izriet, ka *W5* nesūtīja rakstveida uzaicinājumus uz aizliegtās vienošanās sanāksmēm un nesagatavoja par tām nekādus protokolus un ka *KWS* izteica vēlmi, lai sanāksmes tiktu rīkotas pirms personāla ierašanās darbā (preambulas 59., 73. un 76. apsvērums). Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, nosakot pārkāpuma smagumu, Komisija var ņemt vērā faktu, ka uzņēmumi bija ļoti piesardzīgi, lai izvairītos no aizliegtās vienošanās atklāšanas (iepriekš 99. punktā minētais spriedums lietā *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, 154. punkts). Katrā ziņā no apstrīdētā lēmuma preambulas 313. apsvēruma formulējuma izriet, ka tajā minētajiem apstākļiem ir bijis pakārtots raksturs salīdzinājumā ar tiem, kas uzskaitīti apstrīdētā lēmuma preambulas 312. apsvērumā. Šajos apstākļos, pat pieņemot, ka prasītājas iebildumi attiecībā uz aizliegtās vienošanās slepenā rakstura ņemšanu vērā varētu tikt uzskatīti par pamatotiem, ar šo apstākli nevarētu apstrīdēt Komisijas vērtējumu attiecībā uz pārkāpuma raksturu, kāds izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 312. apsvērumā minētajiem atbilstošajiem un pietiekamajiem argumentiem (šajā ziņā skat. iepriekš 99. punktā minēto spriedumu lietā *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, 157. punkts).
- 107 No visa iepriekš minētā izriet, ka, pirmkārt, Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, kvalificējot prasītājas izdarītā pārkāpuma raksturu, un ka, otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka šis pārkāpums būtu jāatzīst par sevišķi smagu. Līdz ar to nav pamata grozīt naudas soda pamatsummu, kā to lūdz prasītāja.
- 108 Līdz ar to otrā prasības pamata pirmā daļa ir jānoraida.
- Par kļūdainu aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējumu
- 109 Prasītāja pārmet Komisijai, ka, nosakot naudas soda pamatsummu, tā neesot noteikusi aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu.

- 110 Apstrīdētā lēmuma preambulas 314. apsvērumā Komisija norāda, ka pārkāpuma smaguma un naudas soda apmēra noteikšana neesot atkarīga no aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu. Tā precīzē, ka informācijas par bitumena cenas attīstību nolīgumu neesamības gadījumā trūkuma dēļ neesot iespējams noteikt aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi, bet tā varot aprobežoties ar aizliegtās vienošanās ietekmes iespējamības aplēsēm. Šim nolūkam tā ir uzsvērusi, ka noslēgtie nolīgumi faktiski esot tikuši īstenoti, ieskaitot preferenciālās atlaides piemērošanu vienīgi *W5* dalībniekiem un sankciju mehānisma piemērošanu nolīgumu neizpildes gadījumā, kas tātad radot mākslīgus tirgus apstākļus. Turklāt tā ir norādījusi, ka bruto cenas līmenis Nīderlandē esot augstāks par kaimiņvalstīs pastāvošo cenas līmeni un *W5* piešķirtajai īpašajai atlaidei esot varējusi būt noteicoša loma publiskā iepirkuma līgumu iegūšanā.
- 111 Kā atgādināts šā sprieduma 98. punktā, 1998. gada pamatnostādņu 1. punktā ir norādīts, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, konkrētā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjoms.
- 112 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai nav pienākuma noteikt pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, jo jautājums, kādā mērā konkurences ierobežojums radīja tirgus cenu, kas ir augstāka par to cenu, kura būtu pastāvējusi karteļa neesamības gadījumā, naudas sodu līmeņa noteikšanā nav noteicošs kritērijs (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *C-286/98 P Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*, *Recueil*, I-9925. lpp., 68.–77. punkts, un Vispārējās tiesas 2010. gada 19. maija spriedums lietā *T-25/05 KME Germany u.c./Komisija*, Krājumā nav publicēts, 82. punkts).
- 113 Tiesa tātad ir atgādinājusi, ka no 1998. gada pamatnostādņēm izriet, ka pārkāpuma raksturs var būt pietiekams, lai pārkāpumu kvalificētu kā “sevišķi smagu”, neatkarīgi no tā konkrētās ietekmes uz tirgu un tā ģeogrāfiskā apjoma (skat. šā sprieduma 100. punktu un Tiesas 2009. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās *C-125/07 P*, *C-133/07 P*, *C-135/07 P* un *C-137/07 P Erste Group Bank u.c./Komisija*, Krājums, I-8681. lpp., 103. punkts). Šo secinājumu apstiprina fakts, ka, ja “smagu” pārkāpumu aprakstā ir tieši minēta ietekme uz tirgu un ietekme uz plašām kopējā tirgus teritorijām, “sevišķi smagu” pārkāpumu aprakstā turpretim nav minēta neviena prasība attiecībā uz konkrēto ietekmi uz tirgu, ne arī ietekmes radišana īpašā ģeogrāfiskā zonā (iepriekš 100. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone/Komisija*, 150. punkts, un iepriekš 112. punktā minētais spriedums lietā *KME Germany u.c./Komisija*, 83. punkts). Tiesa tāpat ir atgādinājusi, ka no 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta pirmās daļas izriet, ka šī ietekme ir jāņem vērā tikai tad, ja to var noteikt (Tiesas 2009. gada 9. jūlija spriedums lietā *C-511/06 P Archer Daniels Midland/Komisija*, Krājums, I-5843. lpp., 125 punkts, un 2009. gada 3. septembra spriedums lietā *C-534/07 P Prym un Prym Consumer/Komisija*, Krājums, I-7415. lpp., 74. punkts).
- 114 Šajā sakarā ir jānoraida prasītājas arguments, ka minētās judikatūras piemērošanas jomā ietilpst tikai horizontālās vienošanās par cenām, nevis “saskaņošana starp piegādātājiem un pircējiem par pirkuma nosacījumiem”. Proti, no šā sprieduma 81.–84. un 102. punkta izriet, ka attiecīgo nolīgumu mērķis bija, pirmkārt, noteikt bitumena iepirkuma un pārdošanas cenas un, otrkārt, piešķirt preferenciālās atlaides aizliegtās vienošanās dalībniekiem un ka tādējādi jau ar pašu šo nolīgumu raksturu pietiek, lai uzskatītu, ka to mērķis bija nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū.
- 115 Šajā lietā, ņemot vērā attiecīgā pārkāpuma raksturu un to, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir precizējusi, ka pārkāpuma konkrēto ietekmi nevar noteikt (preambulas 314. un 316. apsvērumi), no iepriekš minētās judikatūras izriet, ka Komisijai, lai kvalificētu pārkāpumu kā sevišķi smagu, nebija pienākuma veikt šīs konkrētās ietekmes uz tirgu novērtēšanu.
- 116 Turklāt, tā kā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir skaidri norādījusi, ka pārkāpuma konkrētā ietekme nav iekļaujama pārkāpuma smaguma un naudas soda apmēra noteikšanā, tai nevar pārmetēt, ka preambulas apsvērumā attiecībā uz aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu tā ir precizējusi, ka attiecīgie nolīgumi ir tikuši īstenoti. Tātad nav jāpārbauda, vai citas tās sniegtās norādes ir pietiekamas, lai konstatētu faktisko ietekmi, kas pārkāpumam ir varējusi būt attiecībā uz konkurenci minētajā tirgū.

117 Tādēļ otrā prasības pamata otrā daļa ir jānoraida.

– Par naudas soda pamatsummas nesamērīgumu

118 Prasītāja apgalvo, ka naudas soda apmēra noteikšanai izmantotā pamatsumma EUR 3 miljonu apmērā nav samērīga ar bitumena pirkuma cenu.

119 Atbilstoši 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta sestās daļas noteikumiem gadījumā, ja pārkāpumā iesaistīti vairāki uzņēmumi, atsevišķos gadījumos var būt vajadzība izsvērt piemērojamā naudas soda pamatsummas, kas noteiktas katras pārkāpuma kategorijas ietvaros, “lai ņemtu vērā [...] katra uzņēmuma [pārkāpjošās rīcības īpatsvaru un tādējādi] reālo ietekmi uz konkurenci, īpaši gadījumos, kad uzņēmumi, kuri izdarījuši viena veida konkurences pārkāpumus, būtiski atšķiras pēc apjoma [lieluma]”. Septītajā daļā tādējādi ir precizēts, ka, “ja apstākļi prasa, [...] vienlīdzīga soda [par vienu un to pašu rīcību] principu var īstenot, piemērojot attiecīgajiem uzņēmumiem dažād[us] [naudas sodus], [turklāt] šo diferenciāciju neveic ar aritmētisku aprēķinu palīdzību”.

120 Apstrīdētā lēmuma preambulas 318.–322. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka, lai ņemtu vērā katra aizliegtās vienošanās īstenošanā iesaistītā uzņēmuma prettiesiskās rīcības specifisko nozīmīgumu un tās reālo ietekmi uz konkurenci, tā nošķira attiecīgos uzņēmumus atkarībā no to relatīva nozīmīguma konkrētajā tirgū, to nosakot atbilstoši to tirgus daļām, kuras tika aprēķinātas, pamatojoties uz ceļu seguma bitumena pārdošanas vai iepirkuma Nīderlandē vērtību 2001. gadā, kas ir pēdējais pilnais pārkāpuma gads. Tādējādi Komisija uzņēmumus ir iedalījusi sešās kategorijās un ievietoja prasītāju sestajā kategorijā, kurā ir iekļauti uzņēmumi ar tirgus daļām no 3,9 % līdz 4,2 %, attiecībā uz prasītāju iegūstot pamatsummu EUR 3 miljonu apmērā. Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 317. apsvērumā tā ir norādījusi, ka, lai gan par sevišķi smagiem pārkāpumiem var uzlikt naudas sodu vairāk nekā EUR 20 miljonu apmērā, tā, ņemot vērā to, ka pārkāpums bija ierobežots ar tikai vienā dalībvalstī pārdoto ceļu seguma bitumenu, šā tirgus salīdzinoši nelielo vērtību, kas bija EUR 62 miljoni 2001. gadā, un lielo dalībnieku skaitu, šo summu ir noteikusi tikai EUR 15 miljonu apmērā.

121 Saskaņā ar judikatūru Regulas Nr. 1/2003 kontekstā Komisijai ir rīcības brīvība naudas sodu noteikšanā, lai virzītu uzņēmumu rīcību uz konkurences tiesību normu ievērošanu, un Vispārējai tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, uzliktā naudas soda apmērs ir samērīgs, un ir jāizvērtē pārkāpuma smagums attiecībā pret prasītāja norādītajiem apstākļiem (Vispārējās tiesas 2003. gada 21. oktobra spriedums lietā T-368/00 *General Motors Nederland un Opel Nederland/Komisija*, *Recueil*, II-4491. lpp., 189. punkts).

122 Savienības tiesa turklāt ir precizējusi, ka, kaut arī 1998. gada pamatnostādņēs nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs aprēķināms atkarībā no kopējā apgrozījuma vai konkrētā apgrozījuma, tās neliedz, nosakot naudas soda apmēru, šādus apgrozījumus ņemt vērā, lai ievērotu Savienības tiesību vispārējos principus un ja attiecīgajos apstākļos tas ir nepieciešams, un ka Komisija tāad var attiecīgos uzņēmumus iedalīt vairākās kategorijās atkarībā no katra uzņēmuma preču, uz kurām attiecas process, apgrozījuma (iepriekš 99. punktā minētais spriedums lietā *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, 176. un 177. punkts).

123 Šī metode, saskaņā ar kuru aizliegtās vienošanās dalībnieki tiek iedalīti kategorijās, lai piemērotu diferencētu pieeju naudas sodu pamatsummu noteikšanas stadijā, un kuras princips judikatūrā ir atzīts par tiesisku, lai gan ar to tiek ignorēts vienas kategorijas uzņēmumu dažādais lielums, izraisa paušālas pamatsummas noteikšanu vienai kategorijai piederošajiem uzņēmumiem. Tāad Komisija tostarp var attiecīgos uzņēmumus iedalīt vairākās kategorijās, par pamatu ņemot, piemēram, 5 % vai 10 % tirgus daļu soļus. Tomēr Savienības tiesa uzsver, ka, veicot šādu iedalījumu kategorijās, ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips un ka naudas sodu apmēram ir jābūt vismaz samērīgam, ievērojot apstākļus, kas ņemti vērā, novērtējot pārkāpuma smagumu, un Savienības tiesa aprobežojas ar pārbaudi, vai šis iedalījums ir saskanīgs un objektīvi pamatots (Vispārējās tiesas 2008. gada 8. oktobra

spriedums lietā T-68/04 *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, II-2511. lpp., 62.70. punkts, un 2009. gada 30. septembra spriedums lietā T-161/05 *Hoechst*/Komisija, Krājums, II-3555. lpp., 123. un 124. punkts).

- 124 Tiesa tomēr ir precizējusi, ka Komisijai, naudas sodu apmēru nosakot atkarībā no konkrētā pārkāpuma smaguma un ilguma, naudas sods, kā ir atgādāts 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta sestajā daļā, nav jāaprēķina, par pamatu ņemot summas, kas balstītas uz attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu. Kaut arī ir taisnība, ka Komisijai ir atļauts ņemt vērā konkrētā uzņēmuma apgrozījumu, tomēr šim apgrozījumam nevajadzētu piešķirt nesamērīgu nozīmi salīdzinājumā ar citiem vērtējuma elementiem. Komisija tāpat saglabā zināmu rīcības brīvību attiecībā uz iespēju izsvērt naudas sodus, ņemot vērā katra uzņēmuma lielumu. Tādējādi Komisijai, nosakot naudas sodu apmēru, ja naudas sodi tiek uzlikti vairākiem uzņēmumiem, kas iesaistīti vienā pārkāpumā, nav jānodrošina, ka galējās naudas sodu summas atspoguļo konkrēto uzņēmumu starpā pastāvošās atšķirības attiecībā uz to kopējo apgrozījumu (Tiesas 2007. gada 25. janvāra spriedums lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija, Krājums, I-829. lpp., 141.–144. punkts) vai attiecībā uz to apgrozījumu attiecīgās preces tirgū (Vispārējās tiesas 2005. gada 29. novembra spriedums lietā T-62/02 *Union Pigments*/Komisija, Krājums, II-5057. lpp., 159. punkts).
- 125 Tāpat Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka tam, ka 1998. gada pamatnostādnes norādītā aprēķina metode nebalstās uz attiecīgo uzņēmumu kopējo apgrozījumu un tādēļ pieļauj, ka saistībā ar attiecību starp to apgrozījumu un tiem uzlikto naudas sodu apmēru starp uzņēmumiem rodas atšķirības, attiecībā uz vērtējumu, vai Komisija ir pārkāpusi samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes, kā arī sodu individualitātes principus, nav nozīmes (Vispārējās tiesas 2009. gada 6. maija spriedums lietā T-116/04 *Wieland-Werke*/Komisija, Krājums, II-1087. lpp., 86. un 87. punkts).
- 126 No iepriekš minētā izriet, ka Komisijai nebija pienākuma ņemt vērā apstākli – ja pieņemtu, ka tas ir pierādīts –, ka prasītājas izmaksas saistībā ar bitumena iegādi 2001. gadā sasniedza tikai summu EUR 2,6 miljonu apmērā.
- 127 Turklāt, ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, tostarp pārkāpuma smagumu un mērķi nodrošināt soda preventīvo iedarbību, Vispārējā tiesa uzskata, ka naudas soda pamatsummas noteikšana EUR 3 miljonu apmērā nav nesamērīga.
- 128 Līdz ar to pamata trešā daļa un tāpat arī otrais prasības pamats kopumā ir jānoraida.

Par trešo pamatu – kļūdām tiesību piemērošanā un acīmredzamām kļūdām vērtējumā, atzīstot prasītāju par atbildīgu par BNGW izdarīto pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 129 Prasītāja uzskata, ka Komisija, to atzīstot par vainojamu *BNGW* rīcībā, pamatojoties vienīgi uz apstākli, ka prasītājai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nav ievērojuši judikatūru un ir pārkāpusi nevainīguma prezumpciju. Turklāt prasītāja apgalvo, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz savas meitassabiedrības komerciālo rīcību un tās pamatkapitāla turēšanu tā īstenoja tikai pasīvā veidā.
- 130 Komisija noraida visus prasītājas argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

- 131 Ņemot vērā atbildi uz ceturto prasības pamatu, kura dēļ tiek atcelts apstrīdētā lēmuma 1. panta a) punkts, ciktāl tas attiecas uz prasītājas vairošanu *BNGW* rīcībā laikposmā no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim, trešais prasības pamats nav jāizskata.

Par naudas soda apmēru

Lietas dalībnieku argumenti

- 132 Prasītāja apgalvo, ka gadījumā, ja apstrīdētais lēmums ir daļēji atceļams attiecībā uz laikposmu no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim, tai uzliktais naudas sods ir proporcionāli jāsamazina līdz EUR 1 213 650.
- 133 Tiesas sēdē prasītāja turklāt ir norādījusi, ka, tā kā ar Regulu Nr. 1/2003 pārkāpuma smagums un ilgums ir atzīti par vienādi svarīgiem faktoriem, uzliktajam naudas sodam pārkāpuma ilgums ir jāatspoguļo proporcionālā veidā, kā tas ir paredzēts Pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “2006. gada pamatnostādnes”). Tā uzsver, ka katrā ziņā Komisijai ir jāievēro 1998. gada pamatnostādnēs paredzētā robežvērtība – 10 % paaugstinājums par vienu [pārkāpuma] gadu.
- 134 Komisija uzskata, ka gadījumā, ja Vispārējā tiesa apmierinās ceturto prasības pamatu, ciktāl tas attiecas uz laikposmu no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim, sākotnējā naudas soda summa ir jāsamazina līdz EUR 3,45 miljoniem, jo pamatsummai ir jāpaliek EUR 3 miljonu apmērā un palielinājums par [pārkāpuma] ilgumu ir jāsamazina no 55 % līdz 15 %. *Ballast Nedam* katrā ziņā paliekot atbildīga par visu pārkāpuma laikposmu.
- 135 Komisija turklāt uzskata, ka pamati, ko prasītāja izvirzījusi tiesas sēdes laikā saistībā ar 1998. gada pamatnostādnēs noteiktās robežvērtības – 10 % palielinājuma par vienu [pārkāpuma] gadu – neievērošanu un nepieciešamību noteikt naudas soda apmēru stingri proporcionāli pārkāpuma ilgumam, ir jauni pamati, kas tādējādi nav pieņemami. Tā piebilst, ka 2006. gada pamatnostādņu piemērošana Vispārējā tiesā būtu pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam attiecībā uz aizliegtās vienošanās dalībniekiem un katrā ziņā tādad ir jāņem vērā apstākļi, ka prasītāja ir pārņēmusi visas grupas būvniecības darbības.

Vispārējās tiesas vērtējums

- 136 No šā sprieduma 21.–36. punkta izriet, ka prasītājam nav tikusi sniegta iespēja lietderīgi nodrošināt savu aizstāvību administratīvajā procesā attiecībā uz tās dalību pārkāpumā mātessabiedrības, kurai pieder viss *BNGW* pamatkapitāls, statusā un ka līdz ar to Vispārējā tiesa ir atcēlusi apstrīdētā lēmuma 1. panta a) punktu, ciktāl tas attiecas uz prasītājas vainošanu *BNGW* rīcībā laikposmā no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim. Vispārējā tiesa uzskata, ka tai ir jānosaka šīs atcelšanas sekas attiecībā uz prasītājam uzliktā naudas soda apmēru.
- 137 Vispirms ir jāatgādina, ka no Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta, to aplūkojot kopsakarā ar tā 48. panta 2. punktu, izriet, ka pieteikumā par lietas ierosināšanu ir jānorāda strīda priekšmets, kā arī kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem un tiesvedības laikā nav atļauts izvirzīt jaunus pamatus, ja vien tie nav saistīti ar tādiem tiesiskiem vai faktiskiem apstākļiem, kas ir kļuvuši zināmi iztiesāšanas laikā.
- 138 Tomēr Savienības tiesai, īstenojot savas neierobežotās kompetences pilnvaras, ir jābūt iespējai pieņemt jaunus pamatus vai argumentus, ciktāl tie ir iedarbīgi tās uzdevumu pildīšanas mērķiem un nav balstīti uz prettiesiskuma motīvu, kurš nav izvirzīts prasības pieteikumā (šajā ziņā skat. Tiesas 1999. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-104/97 P *Atlanta*/Eiropas Kopiena, *Recueil*, I-6983. lpp., 27.29. punkts).
- 139 Tādēļ saistībā ar iebildi par nepieņemamību, ko izvirzījusi Komisija pret tiesas sēdē prasītājas izteiktajiem argumentiem, ir jākonstatē, ka prasības pieteikumā prasītāja ir tikai lūgusi Vispārējo tiesu samazināt tai uzliktā naudas soda apmēru sakarā ar [apstrīdētā lēmuma] atcelšanu attiecībā uz

laikposmu no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ. Replikas rakstā prasītāja ir aprēķinājusi jaunu summu, naudas soda summu samazinot stingri proporcionāli pārkāpuma laikposma samazinājumam. Atbildes uz repliku rakstā Komisija ir apstrīdējusi prasītājas veikto aprēķinu un ir lūgusi Vispārējo tiesu attiecīgā gadījumā aprēķināt jaunu naudas soda summu, saglabājot pamatsummu EUR 3 miljonu apmērā un samazinot naudas soda palielinājumu ilguma dēļ no 55 % līdz 15 % atbilstoši apstrīdētajā lēmumā izmantotajām 1998. gada pamatnostādnēm.

- 140 Tātad argumenti, kas attiecas, pirmkārt, uz Komisijas atbildes uz repliku rakstā ierosināto aprēķina metodi, ar kuru neesot ievērota 1998. gada pamatnostādnēs noteiktā robežvērtība – 10 % palielinājums par vienu [pārkāpuma] gadu –, un, otrkārt, uz nepieciešamību noteikt naudas soda apmēru stingri proporcionāli pārkāpuma ilgumam atbilstoši 2006. gada pamatnostādnēm, kuri nav balstīti uz prettiesiskuma motīvu, kas nav izvirzīts prasības pieteikumā, ir iedarbīgi naudas soda apmēra noteikšanas mērķiem, ko veic Vispārējā tiesa, istenojot savas neierobežotās kompetences pilnvaras. Līdz ar to šie argumenti ir jāatzīst par pieņemamiem.
- 141 Runājot par jautājuma būtību, arguments, ka ar Komisijas atbildes uz repliku rakstā ierosināto aprēķina metodi neesot ievērota 1998. gada pamatnostādnēs noteiktā robežvērtība – 10 % palielinājums par vienu [pārkāpuma] gadu –, ir jānoraida, atgādinot, ka Komisija saskaņā ar minēto pamatnostādņu B punktu un atbilstoši tam, kā tas izdarīts apstrīdētajā lēmumā (preambulas 328. apsvērums), ir ierosinājusi palielināt prasītājai uzliktā naudas soda pamatsummu saistībā ar pārkāpuma ilgumu par 10 % par katru pilnu gadu un par 5 % par katru laikposmu, kas ilgst no sešiem mēnešiem līdz vienam gadam, proti, par 15 % par laikposmu no 2000. gada 1. oktobra līdz 2002. gada 15. aprīlim.
- 142 Saistībā ar prasītājas argumentu par nepieciešamību noteikt naudas soda apmēru stingri proporcionāli tās dalības pārkāpumā ilgumam, ir jāatgādina, ka Savienības tiesībās šāda prasība nav paredzēta (Vispārējās tiesas 2011. gada 3. marta spriedums apvienotajās lietās no T-122/07 līdz T-124/07 *Siemens Österreich u.c./Komisija*, Krājums, II-793. lpp., 182. punkts). Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā ir vienīgi paredzēts, ka, nosakot soda naudas apmēru, ņem vērā ne tikai pārkāpuma smagumu, bet arī tā ilgumu.
- 143 Attiecībā uz Vispārējās tiesas iespēju aprēķināt prasītājai uzliktā naudas soda apmēru, izmantojot 2006. gada pamatnostādnēs, nevis 1998. gada pamatnostādnēs, kas bija spēkā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, paredzēto metodoloģiju, ir jāatgādina, ka Vispārējai tiesai, kad tā pieņem lēmumu atbilstoši savai neierobežotajai kompetencei, nav saistoši ne Komisijas aprēķini, ne arī tās izdotās pamatnostādnes (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-101/05 un T-111/05 *BASF un UCB/Komisija*, Krājums, II-4949. lpp., 213. punkts un tajā minētā judikatūra), bet tai ir jāveic savs vērtējums, ņemot vērā visus lietas apstākļus. Tomēr neierobežotas kompetences īstenošana, nosakot uzņēmumiem, kas ir EKL 81. pantam pretējas aizliegtās vienošanās vai saskaņoto darbību dalībnieki, uzlikto naudas sodu apmērus, nedrīkst radīt diskrimināciju starp šiem uzņēmumiem. Tātad, ja Vispārējā tiesa grasās atkāpties konkrēti attiecībā uz vienu uzņēmumu no aprēķina metodes, ko Komisija izmantojusi attiecībā uz visiem šiem uzņēmumiem, tai ir sniedz pamatojums šādam lēmumam (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-291/98 P *Sarrió/Komisija*, *Recueil*, I-9991. lpp., 97. un 98. punkts).
- 144 Aplūkojamajā lietā īpašais smagums, kas ir raksturīgs izdarītajam pārkāpumam, un Komisijas noteiktās pamatsummas samērīgums, kā tie apstiprināti šā sprieduma 107. un 127. punktā, attaisno naudas soda palielinājuma samazināšanu atbilstoši 1998. gada pamatnostādnēs paredzētajai metodoloģijai.
- 145 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apstākļus un apsvērumus, Vispārējā tiesa, lemjot atbilstoši tās neierobežotajai kompetencei, tātad uzskata par pamatotu samazināt naudas soda palielinājumu pārkāpuma ilguma dēļ no 55 % līdz 15 % un noteikt naudas sodu, kas solidāri uzlikts prasītājai, EUR 3,45 miljonu apmērā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- ¹⁴⁶ Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Atbilstoši šā paša reglamenta 87. panta 3. punkta pirmajai daļai, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Vispārējā tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.
- ¹⁴⁷ Šajā lietā, tā kā prasītājam spriedums ir daļēji nelabvēlīgs, pēc šīs lietas apstākļu taisnīgas novērtēšanas ir jānospiež, ka katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (sestā palāta)

nospiež:

- 1) **atcelt Komisijas 2006. gada 13. septembra Lēmuma C(2006) 4090, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/F/38.456 – Bitumens (NL)) 1. panta a) punktu, ciktāl tas attiecas uz *Ballast Nedam Infra BV* dalību pārkāpumā laikposmā no 1996. gada 21. jūnija līdz 2000. gada 30. septembrim;**
- 2) **naudas soda, kas solidāri uzlikts *Ballast Nedam Infra* ar 1) punktā minētā lēmuma 2. panta a) punktu, apmērs tiek samazināts līdz EUR 3,45 miljoniem;**
- 3) **katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.**

Jaeger

Wahl

Soldevila Fragoso

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2012. gada 27. septembrī.

[Paraksti]

Satura rādītājs

Tiesvedības rašanās fakti	1
Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi	2
Juridiskais pamatojums	3
Par ceturto pamatu – Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punkta un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu	4
Lietas dalībnieku argumenti	4
Vispārējās tiesas vērtējums	4
Par pirmo pamatu – pierādījumu neesamību par EKL 81. panta pārkāpumu	7
Lietas dalībnieku argumenti	7
Vispārējās tiesas vērtējums	8
– Par lielo būvētāju iesaistīšanos bruto cenu noteikšanā	8
– Par W5 piešķirtajām atlaidēm un sankciju mehānismu	11
– Par W5 ieinteresētības kopīgajā bruto cenas noteikšanā neesamību	12
– Par Komisijas atteikumu piemērot Pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem normas	13
– Par mērķa ierobežot konkurenci neesamību	14
Par otro pamatu – naudas soda pamatsummas nepareizu noteikšanu	15
Lietas dalībnieku argumenti	15
Vispārējās tiesas vērtējums	16
– Par sevišķi smaga pārkāpuma kvalifikāciju	16
– Par kļūdainu aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējumu	17
– Par naudas soda pamatsummas nesamērīgumu	19
Par trešo pamatu – kļūdām tiesību piemērošanā un acīmredzamām kļūdām vērtējumā, atzīstot prasītāju par atbildīgu par BNGW izdarīto pārkāpumu	20
Lietas dalībnieku argumenti	20
Vispārējās tiesas vērtējums	20
Par naudas soda apmēru	21
Lietas dalībnieku argumenti	21

Vispārējās tiesas vērtējums	21
Par tiesāšanās izdevumiem	23